

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА УСТАНОВА «ІНСТИТУТ ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ»**

ЗАТВЕРДЖУЮ

**Директор Державної установи
«Інститут всесвітньої історії
НАН України»
член-кореспондент НАН України,
доктор історичних наук, професор**

А.І. Кудряченко

А.І. Кудряченко 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ІСТОРІЯ КРАЇНИ, ЩО ДОСЛІДЖУЄТЬСЯ
(ЗА ВИБОРОМ)**

для здобувачів наукового ступеня доктор філософії

спеціальність

032 Історія та археологія

**Ухвалено Вченою радою
ДУ «Інститут всесвітньої історії
НАН України»**

(протокол № 8 від 03.12.2020 р.)

Київ – 2021

І. ОСВІТНЯ СКЛАДОВА

Тематичний план

№	Назва теми	Лекції	Семін	Самост. работа	Всього
1.	Початок історії людства	2		4	6
2,3	Історія стародавніх країн та витоки античності			8	8
4.	Історія країни, що досліджується, в епоху середньовіччя	2		4	6
5.	Формування колоніальної системи		2	2	4
6.	Країнознавча характеристика країни, що досліджується	2	2	2	6
7.	Проблеми переходу до індустрального суспільства країни, що досліджується та його розвиток	2	2	4	8
8.	Основні проблеми розвитку історії країни, що досліджується, в першій половині ХХ ст.	2	2	2	6
9.	Специфіка розвитку країни, що досліджується, у другій половині ХХ ст. і формування постіндустріального суспільства	2	2	4	8
10.	Роль пандемій у розвитку людства та глобальні проблеми цивілізаційного розвитку	2	2	4	8
	Разом	14	12	34	60

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач та програмні результати навчання

Компетентності, якими має володіти здобувач	Програмні результати навчання	Найменування навчальних дисциплін, практик/ кількість кредитів/ відділ, що забезпечує
Системні	2.1. Дисципліни вільного вибору Здатність аргументувати власну дослідницьку	Історія країни, що досліджується

	<p>позицію та визначати її місце у сучасному науковому дискурсі країни, що досліджується.</p> <p>Наявність цілісних уявлень щодо ключових тенденцій та етапів розвитку історії країни, що досліджується.</p> <p>Підготовка майбутніх дослідників до проведення фахового аналізу історії країни, що досліджується.</p> <p>Вміння проектувати та реалізовувати власну науково-дослідницьку діяльність.</p>	<p>2 кредити ЄКТС</p> <p>ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України»</p>
Інструментальні	<p>Базові знання структурних характеристик та ключових категорій з тематики історії країни, що досліджується; вміння аналізувати сучасні методологічні підходи до вирішення актуальних проблем країни, що досліджується;</p> <p>вміння застосовувати отримані знання під час проведення власних наукових досліджень.</p>	
Міжособистісні	<p>Навички групової роботи, міжособистісної взаємодії і спілкування. Вміння визначати етичні наслідки власної професійної діяльності.</p>	
Фахові	<p>Засвоєння основ базових знань з професії.</p> <p>Спроможність до синтезу та дедуктивного розв'язання теоретичних</p>	

	проблем, що виникають в процесі наукової діяльності. Уміння знаходити та аналізувати інформацію з різних джерел; аргументувати власну дослідницьку позицію.	
--	---	--

Анотація змісту нормативних та дисциплін вільного вибору

ППН2 Історія країни, що досліджується

Мета навчальної дисципліни

Ознайомити аспірантів з головними історичними подіями таких провідних країн світу, як США, Великобританія, Німеччина, Франція, Італія, Китай. Розвинути здібності розуміти історичну обумовленість явищ і процесів сучасного світу, визначати власну позицію по відношенню до навколишньої дійсності, співвідносити свої погляди і принципи з світоглядними системами, що історично виникли. Сформулювати історичне мислення - здатність розглядати події і явища з точки зору їх історичної обумовленості, зіставляти різні версії і оцінки історичних подій та особистостей, визначати власне ставлення до дискусійних проблем минулого і сучасності.

Завдання: надання аспірантам системних знань з загальної проблематики розвитку країни, що досліджується; сформулювати теоретичні знання і практичні навички у сфері знань про країни, що досліджується, що передбачає ознайомлення з різноманітними даними відносно населення, господарства, культури та соціально-політичної організації держави.

За підсумками вивчення дисципліни аспірант повинен знати:

- Основні факти, процеси і явища, що характеризують країну, яка вивчається;
- Сучасні версії і трактування найважливіших проблем країни, яка вивчається;
- Особливості історичного шляху та роль у світовій спільноті країни, яка вивчається;
- Основні історичні терміни і дати.

За підсумками вивчення дисципліни аспірант повинен знати:

- Аналізувати історичну інформацію, представлену в різних знакових системах (текст, карта, таблиця, схема, аудіовізуальний ряд);
- Розрізняти в історичній інформації факти і думки, історичний опис та історичні пояснення;

- Встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між явищами, просторові і тимчасові рамки досліджуваних історичних процесів і яв-лень;
- Аналізувати сучасні проблеми людства в контексті глобалізації та уявляти його майбутні виклики, що впливають з даного процесу.

Зміст дисципліни за темами

ТЕМА 1. Початок людської історії

Основні концепції походження людини. Виникнення і еволюція гомінідів. Антропосоціокультурогенез як єдиний історичний процес. Дискусії про прабатьківщину людства. Епоха гомінідів. Вплив природно-географічного чинника на виділення австралопітекових з середовища тваринного світу. Динаміка процесу морфологічних змін. Використання природних предметів. Епоха становлення людства.

ТЕМА 2, 3 Історія стародавнього світу і витоки античності

Ранні цивілізації як історичний феномен. Проблема їх генезису. Розвиток іригаційного землеробства. Індивідуальне і храмове господарства. Цивілізації Стародавнього Дворіччя і Стародавнього Єгипту. Історія древніх держав Передньої Азії. Індія і Китай в давнину. Поняття «історія античності». Періодизація. Джерела. Основні напрямки античностізнавства. Балканська Греція і Дунайський регіон на рубежі III-II тис. До н.е. Вторгнення ахейських племен з півночі. Крито-мікенська цивілізація. Характеристика господарства і соціальних відносин у греків за даними поем Гомера. Передумови формування поліса. Велика грецька колонізація як соціально-історичний процес: її причини та напрямки. Царський період римської історії. Римська республіка. Римська імперія. Виникнення республіканських органів управління.

Тема 4. Історія країни, що досліджується, в епоху середньовіччя

Джерела з історії середньовіччя (варварські правди, формули, картулярії, аннали, хроніки, фольклор і ін.). Основні напрямки медієвістики. Кельти в часі і просторі: географія, ареал поширення і колиска цивілізації. Організація кельтського світу (влада і суспільство). Жрецтво: друїди, поети, барди і віщуни. Історичне значення кельтської цивілізації. Господарство і лад древніх германців по творах римських письменників і даними археології. Королівська влада і військова аристократія. Народні збори і дружина. Франки до їх вторгнення в Північну Галлію. Франкське королівство Меровінгів. Хлодвіг в боротьбі за владу. Велике переселення народів. Причини масових міграцій німецьких племен в IV-V ст. Наслідки варварських завоювань на території Римської імперії. Політична карта Європи в IX-XI ст. Правління Людовика Благочестивого. Наростання внутрішньополітичних протиріч.

Соціально-економічний і політичний розвиток Західної Європи в XI-XV століттях.

Тема 5. Формування колоніальної системи

Великі географічні відкриття і початок формування системи відносин між Заходом і Сходом. Процес складання колоніальної системи, характеристика етапів. Перший етап (XV-XVI ст.). Особливості іберійської колонізації. Формування колоніальних імперій Іспанії (Центральна та Південна Америка) і Португалії (Молуккські о-ва, Гоа, Бразилія). Роль держави в процесі колонізації. Економічний чинник. Роль релігійного фактора. Другий етап (XVII ст.). Активізація країн Північної Європи в освоєнні нових земель. Акціонерні компанії в процесі освоєння і придбання нових територій (Ост-і Вест-індські компанії). Особливості формування колоній. Роль держави в процесі колонізації. Колонії Нідерландів (Батавія, Антильські о-ви, Гвіана, Кап). Англо-голландське суперництво. Англія (колонії в Північній Америці, Індія). Формування французьких колоній (Нова Франція, Гаїті, Мартініка, Луїзіана, Чорна Африка, Ма-Рокко). Англо-французька боротьба за Індію і її результати. Підсумки і наслідки Семирічної війни для французької та британської імперій (Паризький договір 1763 г.). Завершення формування колоніальної системи, її нерівномірний характер.

Тема 6. Країнознавча характеристика країни, що досліджується

Основні енциклопедичні данні країни, що досліджується: географічне розташування, мова, культура, економіка, клімат, етнонаціональний склад, демографічний розвиток, міграційні процеси, етнографія. Загальна характеристика світової економіки. Характеристика економіки США, ЄС, Китаю та Японії. Найбільший у світі ВВП, максимальна концентрація капіталу, використання досягнень НТР, політика монетаризму країни, що досліджується).

Тема 7. Проблеми переходу до індустріального суспільства країни, що досліджується, та його розвиток

Становлення індустріального суспільства у XIX ст. Завершення аграрної революції, промисловий переворот. Регіональні особливості індустріалізації. Виникнення фінансово-промислового капіталу. Розвиток науки. Переворот в засобах транспорту і зв'язку. Зміна структури зайнятості. Формування вільного ринку робочої сили. Соціальний розвиток. Демографічний вибух, його причини. Міграційні процеси. Виникнення нових соціальних верств (середній і робочий класи), їх характеристика. Карта Європи до початку XIX в. Становлення демократичних політичних систем, затвердження концепції народного суверенітету в XIX в. Революції 1830-31, 1848-49 рр. Формування громадянського суспільства, утвердження

ліберальних свобод. Виникнення політичних партій сучасного типу, формування нових суспільно-політичних течій (консерватизм, лібералізм, соціалізм, анархізм). Націоналізм в ХІХ в. Утворення національних держав. Проблема об'єднання Італії і Германії. Політична карта Європи другої половини ХІХ ст.

Тема 8. Основні проблеми розвитку історії країни, що досліджується, в першій половині ХХ ст.

- Основні проблеми розвитку західної цивілізації в першій половині ХХ ст. Економічний розвиток країн Європи та Америки на рубежі століть. «Прекрасна епоха» 1890-1914 рр. Циклічні і структурні кризи. Процес монополізації. Вплив першої світової війни на стан економіки. «Процвітання» 1920-х рр. Світова економічна криза 1929-1933 рр. Соціальна структура індустріального суспільства. Проблема вертикальної і горизонтальної мобільності населення після війни. «Феномен мас» і «масове суспільство»: проблема маніпулювання масами. Зрушення в розстановці ідейно-політичних пріоритетів суспільства, криза лібералізму і поворот до «соціальної інженерії». Політична еволюція кму, лібералізму і соціал-реформізму. Формування нових політичних течій (фашизм, комунізм). Політизація мас і масових організацій. Політичний центризм. Розвиток робочого, соціал-демократичного і комуністичного руху. Світова війна як феномен всесвітньої історії ХХ ст. Проблеми періодизації. Аналіз причин Першої та Другої світових воєн. Перша світова війна. Друга світова війна. Зміна геополітичної картини світу восени 1918 р і влітку 1945 р Створення «двополярного» світу після 1945р. Порівняння основ післявоєнного світоустрою (Версаль і Ялта).

Тема 9. Специфіка розвитку країни, що досліджується, у другій половині ХХ ст. і формування постіндустріального суспільства

Індустріальні країни після Другої світової війни. Вплив перемоги антифашистської коаліції на західне суспільство. Післявоєнна структурна перебудова економіки і її наслідки. Науково-технічна революція. «Держава загального добробуту»: ідеї та спроби їх реалізації в 1960-х рр. Роль соціал-демократії в реформуванні капіталізму. Зміни в соціальній і політичній структурі суспільства в 1950-60-х рр. Особливості положення провідних політико-ідеологічних течій. Економічні кризи 1970 - початку 1980-х рр., їх структурні та соціальні наслідки. Друга техно-структурна перебудова і її наслідки. Відмова від «держави всезагального добробуту» - неоконсервативна перебудова капіталізму («рейганоміка», «тетчеризм»). Нові форми державного регулювання економіки. Сучасна модель соціально-відповідальної держави. Постіндустріальне суспільство. Зміна соціальної структури. Трансформація великих корпорацій, їх місце в економіці та політиці. Транснаціональні фірми (ТНК). Міждержавні форми інтеграції

(європейська інтеграція, проблема глобалізації). Еволюція політичної традиції 1970-90-х рр. Неоконсерватори, неоліберали, де-мохристіане. Спад в економіці початку 1990-х років і його політичні наслідки. Криза і розпад колоніальної системи після Другої світової війни. Протиріччя процесу деколонізації і проблема вибору шляхів розвитку. Ісламський чинник в сучасному світі. Роль ООН та інших міжнародних і регіональних організацій. Регіональні конфлікти в «третьому світі». Загальний стан західної цивілізації і її перспективи на початку XXI ст.

Тема 10. Роль пандемій у розвитку людства та глобальні проблеми цивілізаційного розвитку

Вплив пандемій на всесвітньо-історичний процес, спільне та відмінне у поданні наслідків різних пандемій в історії людства, компаративний аналіз найважливіших пандемій в історії людства, наслідки та історичне значення пандемії COVID-2019. Загрози природного характеру: ресурсна та енергетична криза, глобальні зміни клімату, екологічні та природні катастрофи. Умови участі в механізмах Кіотського протоколу. Конвенція ООН про зміну клімату. Конфлікти світового масштабу: цивілізаційне протистояння, глобальна терористична мережа, розповсюдження ядерної зброї і зброї масового ураження, формування нових центрів сили і боротьба між ними за лідерство. Шляхи подолання загроз і існуючі міжнародні рішення. Можливі фактори глобальних трансформацій і їхня класифікація. Проблема народонаселення в контексті глобалізації. Динаміка чисельності і структура населення у всесвітньому масштабі. Етапи демографічної глобалізації. Соціально-економічні наслідки демографічної глобалізації. Глобалізація і трансформація міграційних відносин: нові виклики та відповіді. Фактори матеріальної нерівності та бідності. Проблеми країн «Півночі» та «Півдня» і шляхи подолання їх нерівності.

Список літератури

1. Алаев Л.Б. История Востока с древнейших времён до начала XX века / Л.Б.Алаев. изд.2-е, испр. И доп. М.: КРАСАНД, 2014. 368 с.
2. Бауэр С.. История Древнего мира: от истоков цивилизации до падения Рима / Сьюзен Уайс Бауэр; пер.с англ. М.: АСТ, 2014. 988 с.
3. Бауэр С. История Средневекового мира: От Константина до первых Крестовых походов ; пер.с англ. М.: АСТ, 2015. 990 с.
4. Борецкий-Бергфельд Н.П. Колониальная история западноевропейских стран ; изд.2-е. М.: ЛЕНАНД, 2015. 248 с.
5. Васильев Л.С. Всеобщая история. В 6-ти томах. 2-е изд.перер.и доп. М.: КДУ, 2015.- Том 1.: Древний Восток и Античность. 518 с.
6. Васильев Л.С. История Востока. В 2-х томах. 6-е изд.перераб.и доп. М.: Изд-во Юрайт, 2014. Том 1. 2014. 722 с. Том 2. 2014. 788 с.
7. Всемирная история. Под ред. Г.В.Поляка, А.Н.Марковой; 3-е изд., перер.и доп. М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2015. 887 с.

8. Кудряченко А.І. Федеративна Республіка Німеччина: засади демократичного сходження. Київ: Фенікс, 2020. 656 с.
9. Масляк П.О. Країнознавство Підручник. 2-ге вид., випр. К.: Знання, 2008. 292 с.
10. Еволюція світ-системи глобалізму: Стратегічні імперативи співрозвитку: Монографія / О.Г. Білорус, О.В. Гаврилюк, О.В. Зернецька та ін. К.: КНЕУ, 2014. 429 с.
11. Цивилизационная структура современного мира в 3-х томах. / Том 1. Глобальные трансформации современности / Под ред. Ю.Н.Пахомова, Ю.В. Павленко. К: Наукова думка, 2006.
12. Цивилизационная структура современного мира. В 3-х томах. Том 2 Китайско-дальневосточный цивилизационный мир и африканская цивилизационная общность. Глобальные трансформации и уроки для Украины / Пахомов Ю.Н., Павленко Ю.В., Бондаренко Д.Н., Васильев Л.С., Гончарук А.З. и др. К: Наукова думка, 2008.

Додаткова:

1. Алексеев В. П., Першиц А. И. История первобытного общества. М.: Высшая школа, 2001.
2. Гудзеляк І.І. Географія населення: Навчальний посібник. - Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008.
3. Дахно І.І. Країни світу: Енциклоп. довідник К.: Мапа, 2004.
4. Кремлев С. Политическая история Первой мировой . М.: Алгоритм , 2014.-416 с.
5. Новейшая история стран Азии и Африки (XX век). В 3-х частях: Ч. 3: 1945-2001 / Под ред. А.М.Родригеса. М.: Гуманитарный изд.центр ВЛАДОС, 2014. 272 с.
6. Согрин В.В. Центральные проблемы истории США. М.: Изд-во «Весь мир» , 2013. 352 с.
7. Строганов А.И. Латинская Америка: страницы истории XX века. М.: ЛИБРОКОМ, 2015. 168 с.
8. Индексы развития государств мира: Справочник / О.Т.Гаспарян,Р.У.Камалова, Ю.А.Кочешкова и др.; под ред.: Ю.А.Нисневича. – М.: Изд.дом Высшей школы экономики , 2012. 247 с.
9. Всемирная история. Под ред. Г. Б. Поляка, А. Н.Марковой. М.: Юнити, 1997.
10. Потемкина М.Н. Теория и методология истории: Учебное пособие а. 2-е изд. М.: РИОР, ИНФРА-М, 2015. 198с.
11. Носовский Г.В. Как было на самом деле. Реконструкция подлинной истории / Г.В.Носовский; А.Т.Фоменко. М.: АСТ, 2014. 767 с.
12. Nye J. JR. No, the Coronavirus Will Not Change the Global Order. *Foreign Policy*. April 16, 2020. URL.: <https://foreignpolicy.com/2020/04/16/coronavirus-pandemic-china-united-states-power-competition/>

13. Cooley A., Nexon D.H. How Hegemony Ends. The Unraveling of American Power. *Foreign Affairs*. July/August 2020. URL.: <https://inosmi.ru/politic/20200630/247682344.html>

14. Киссенджер Г. Пандемия коронавируса навсегда изменит мировой порядок. *СТОПКОР*. 12.04.2020. URL.: <https://stopcor.org/genry-kyssyndzher-pandemyua-koronavyrusa-navsegda-uzmenyt-myrovoj-poryadok/>

15. Кадамцев А. Новый мировой порядок или переживет ли глобализация пандемию коронавируса? *Международная жизнь*. 13.03.2020. URL.: <https://interaffairs.ru/news/show/25646>

16. Schieritz M. Covid-19: Keine Frage, das wird teuer. *Zeit online*. 20.03.2020. URL.: <https://www.zeit.de/zustimmung?url=https%3A%2F%2Fwww.zeit.de%2Fwirtschaft%2F2020-03%2Fcorona-covid-19-deutschland-wirtschaft-konjunktur-prognose-5vor8>

17. Maniatis G. A. Don't Scapegoat Migrants for the Pandemic. *Project Syndicate*. Jul 8, 2020. URL.: <https://inosmi.ru/social/20200711/247741397.html>

18. Picheta R. WHO chief blasts 'lack of leadership' and calls for global unity as coronavirus cases mount worldwide. *CNN World*. July 10, 2020. URL.: <https://edition.cnn.com/2020/07/10/world/who-tedros-adhanom-unity-plea-intl-scli/index.html>

19. Rogoff K. Will Universities Learn from Lockdowns? *Project Syndicate*. 06.07.2020. URL.: <https://www.project-syndicate.org/commentary/will-covid19-trigger-technological-disruption-of-higher-education-by-kenneth-rogoff-2020-07>